



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De eode[m] philippicarum rationum confutationis. Phil. XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

Philippica XI. Confutat responsiones Philippi, atq;
obiter de merito supererogationis agit, & gemina
solutione peccati.



Hilippus dicit ieiunia, quæ in sacris literis probantur non esse satisfactiones: quia finguntur, ut inquit, a nobis: satisfactiones esse opera indebita, ille vero veras orationes, veras eleemosynas, vera ieiunia, dicit habere præcepta. Atqui si quoties hæc & id genus alia opera probantur in scripturis, præcipiuntur ut necessario fiant, plura sunt in Evangelica lege præcepta, quam fuerint in Mosaica. Christi verba de ieiunio nullam vocem præcipientis habent, sed probantis, & docentis quomodo ieiunare debeamus. Non dicitur ieiunate, sed cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Præterea ut sint omnia hæc præcepta, quæ non esse, quis non videt? Philippus tamen non negat, a nobis interdum posse fieri sine Christi præcepto, & tunc dicit esse humanas traditiones de quibus Christus ait: Frustra colunt me mandatis hominum. Sed quid si incidat casus, ut fiant sine Christi præcepto, & hominum traditione? num etiam tunc temporis Deo non erunt accepta, nihil ne huiusmodi operibus merebimur apud patrem, de quo filius ait: Et pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi, idque non modo semel & iterum, verum & tertio repetit de ieiunijs, precibus, & eleemosynis, quæ legitime fiunt. An quæ gratuito & libere nemine cogente fiunt, non possunt recte fieri? Atqui mysticus ille samaritanus quodcunque, inquit, supererogaueris, reddam tibi. Quid est

Matth. 6

Matth. 15

Lucæ 10

est obsecro supererogare, nisi aliquid in obsequium Christi conferre, quod ita sit illi acceptum dum exhibetur, ut tamen prætermittenti non succenseret, cuiusmodi sunt multæ eleemosynæ, ad quas procul dubio nullo præcepto tenemur, esse tamen bonas, ac pias, atque adeo de illarum numero, quas pater in abscondito videt, nemo potest nisi impie negare. Nam Paulus apostolus maxime de huiusmodi operibus gloriatur, & præter communem mercedem, quam cum cæteris, qui in cuncto Euangelizandi munere gnauiter functi essent, erat accepturus, aliam sperabat, velut auctuariam ex eo quod iuri suo, quo cæteri apostoli passim utebantur sponte cedens sine sumptu, ut dicit, prædicabat Euangelium. Quis neget, hoc supererogationis fuisse, ad quod cæteri apostoli non tenebantur, quodque solus Paulus libere præstabat? Nam quod huiusmodi erogatio propria mercede sit digna, eiusdem Pauli verbis apparet, hanc enim esse dicit suam mercedem, ut Euangelium prædicans, sine sumptu poneret Euangelium, & potestate sumendi stipendium, quo utcumque in diem viueret, quam habebat cum cæteris communem, minime vteretur. Et ad Thessa. scribens. Cum possemus, inquit, vobis oneri esse, ut Christi apostoli, sed facti sumus paruuli in medio vestri. Et addit: Memores enim estis, fratres, laboris nostri & fatigationis, nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus, prædicauimus in vobis Euangelium. Quæ cum ita sint, vehementer admiror, quæ fiducia Philippus audeat asserere, nulla bona opera posse fieri a nobis, quæ dicantur supererogationis, sed ad omnia.

Sup'rogo p^r.
 Sup'rocurat^{us}
 Aug^{us} Sup'ro
 gar^{us} tub. et
 l^{us} d^{us} d^{us}
 Et quib^{us} alijs
 noⁿ m^ul^{ti}.

Superero-
gatio Pau-
li.

Instrument. gen
fing mit fura ad
ritum, auf pond
1. Cor. 4 in fura,

1. Thef. e

quæ sancti viri fecerunt, & nunc multi boni viri faciunt teneri præcepto: qua sententia nihil scrupulosius, nihil periculosius & pijs conscientijs magis incommodum doceri potest. Nam vos, Germani, rogo, si ad omnes preces & eleemosynas quas quotidie, nacta occasione, offertis Deo, præcepto tenemini, quam periculose eadem aut eis simillimæ subinde prætermittuntur a vobis, de quibus nullam potestis discriminis rationem afferre? An toties peccatis mortaliter, quoties ieiunia, preces, eleemosynas, nullo præcepto destinatas, sed solo pietatis amore conceptas, occasione fortassis non perinde graui prætermittitis, aut differtis? Id tamen absurdum concedendum est a Philippo, qui dicit huiusmodi opera, quatenus bona sunt, eatenus esse præcepta, quæ vero præcepta non sunt, mala esse & inania hominum madata, etiam si vobis illa nemo mandauerit, sed studium suggererit pietatis. An quicquid animus concipit ut studiosum & pium, mox incipit esse præceptum? Videte in quas salebras, in quæ pericula vos conijciat ista doctrina, qua negatur vllum opus bonum alieno concilio aut pietatis nostræ motu posse fieri a nobis absque præcepto, nam hoc vocamus opus supererogationis, quod Philippus negat. Et hæc doctrina vna est de præcipuis basibus, quæ sustinent Lutheranos errores, quam firma vero sit & constans: vos ipsos, viri Germani, conscientias vestras, pietatem, experimenta consulite: Nam si quicquid non præcipitur in sacris literis, est alienum a verbo Dei, atque adeo inanis hominum traditio, qui potestis vitare, aut periculum superstitionis humanæ in multis huiusmodi operibus,

Opus supererogationis qd.

ribus, quæ vltro quotidie exhibetis, aut peccati mortalis
 discrimen, in eisdem aut similibus, quoties a vobis leuiori-
 bus causis (vt fit) prætermittuntur. Nos, si debitum large
 intelligatur: scimus, nihil boni operis a nobis citra debitum
 exhiberi: si vero debitum sit tantum illud, ad quod præce-
 pro tenemur, firmissime credimus, multa bona opera a Deo
 grata atq; probata posse a nobis fieri, quæ nulla aut minima
 culpa prætermitterentur, quæ ita commendantur, proban-
 tur, & consuluntur in sacris literis, vt non tamen semper, ne-
 que vbicq; nec omnibus præcipiantur: quinimo sunt, q̄ num-
 quam & nemini, & hæc sunt, quæ nobis patrum autoritate
 appellantur, supererogatiões. Multa sunt, ait Augustinus, fa- Augustin.
 cienda, non iubente lege, sed libera charitate, & ea sunt in no-
 stris officijs gratiora, quæ cum liceret nobis etiam nō impen-
 dere, tamen causa dilectionis impendimus. Hæc verba Au-
 gustini sunt, sententia vero totius ecclesiæ, celebris, vetusta,
 communis, & omnium sanctorum literis prædicata: Vtris
 vero potius credendum sit, illis, an vestris doctoribus nouis,
 ne quid amarulentius dicam, & contētionis studio receptis-
 sima quæq; euertentibus, viri Germani vos videritis: simul-
 que vestræ prudentiæ erit, expendere, qualia sint dogmata,
 quæ nequeunt defendi, nisi tam absurda sentētia admittatur,
 quinimo nisi negetur, quod catholici patres omnes ad vnū
 aiunt, asseueretur, quod negant. Nam si non omnium com-
 munis est hæc nostra doctrina, proferte, vel vnum de tanta
 caterua veterum sanctorum, qui Philippico isti dogmati fa-
 ueat, & nec vnum quidem verbum præterea cōmutabimus.

Philippus vero tantæ lucis, quæ sese illi, vt reor, offerebat vltro splendorem non ferens, cum decreuisset, de sententia, cui maxima pars erroris sui innititur, non discedere, nullas non latebras quærit, non quo veritatem possit inuenire, sed quo tuto possit errare. Nemo, inquit, potest perfecte satisfacere legi Dei. Et citat totam scripturam. Ego vero vno tantum loco essem contentus, quia nullum hæcenus me vidisse memini. Attamen vt hoc sit verum, quod tamen esse non credo: vt tamen verum sit, quod in ijs quæ lex præcipit, nemo illi hæcenus præter Christum satisfecerit, qui consequitur, vt ego non possim facere aliqua bona opera, quæ nulla mihi sint lege præcepta? Quis hoc neget, nisi qui præter quotidianum experimentum apostolum Paulum velit negare, qui iuri suo, quod habebat ad sumendum ea, quæ in quodidianos vsus erant illi necessaria, libere & gratuito cessit nullo cogente præcepto: id quod multis argumentis astruit, atque in hoc sitam quandam suam propriam mercedem esse, dicit. Iam vt ad humanas redeamus traditiones, si fieri potest, vt aliquoties præcepto diuino minime cogente quædam operemur, quæ non possunt negari, quin bona & pia sint, atque adeo grata Deo, cui bona cuncta placent. Quid impietatis accedat huiuscemodi operibus, si contingat per pōtīfices aut concilia institui, vt certis locis et temporibus fiant? Nulla, inquit, sed Christiana libertas non fert, huiuscemodi onera imponi fidelibus, quos apostoli nullis voluerūt grauari, nec potest vlla, etiam totius ecclesiæ, autoritate propter huiusmodi opera damnari anima, cum solus Christus, sicut et seruandi,

1. Cor. 9

Acto. 15

uandī, ita & damnandi habeat potestatem. Audio, sed nunc
 nō de ecclesiæ potestate suscepta nobis est disputatio, quæ in-
 ferius suum habebit locum: sed de operibus bonis, quæ citra
 diuinæ legis præceptum a nobis fieri contingit: de quibus
 duo quærentur: an scilicet, conferant ad placandum Deum,
 & aliquid ab eo quoquomodo promerendum, puta pecca-
 torum veniam, gratiam, & gloriam: & an per pontifices com-
 muni lege, aut quosuis sacerdotes priuato in poenitentia iudi-
 cio iniuncta, eandem vim habeant, quinimo maiorem. Ho-
 rum prius euidentibus astructum est scripturarum testimo-
 nijs: posterius indignum est, de quo dubitetur, nec illud ad-
 uersarij improbant vllō testimonio, præter verba Christi. Si-
 ne causa colunt me mandatis hominum: Quæ verba nihil
 nobis obsunt, quando mandata hominum, vt superius atti-
 gimus, appellat Christus iustificationes quasdam prorsus ex-
 ternas & inutiles, quæ sunt ab hominibus proprij commodi
 aut inanis gloriæ causa excogitatae: non bona opera, quibus
 iam dudum authoritate publica aut priuato consilio tempus
 præfinitur. Porro quod eleemosynæ, quod ieiunia, quod pre-
 ces sint bona opera, probatur Christi ipsius verbis, qui de sin-
 gulis distincte ait: Et pater tuus qui videt in abscondito red-
 det tibi: Nec puto Philippum & aduersarios tam pertinaces
 fore, vt negent inter cætera quæ pro huiusmodi operibus pa-
 ter est redditurus peccatorum remissionem esse annueran-
 dam, cum isdem Christus alibi dicat, Quod superest date e-
 leemosynam & ecce omnia munda sunt vobis, de peccatis
 nimirum loquens: Et Nabuchodonosoro regi consulit Daniel,
 e in vt

Opera ci-
 tra diuinū
 præceptū
 facta quāti-
 valoris
 sint.

Matth. 19

Matth. 6

Lucæ 11

Daniel. 4 vt peccata sua eleemosynis redimat. Et nisi precibus dimitte-
 rentur peccata. Christus non docuisset vt orātes diceremus:
 Matth. 6 Dimitte nobis debita nostra, &c. Dicit Philippus (scio) his
 omnibus interesse fidem quādam specialem, sine qua pecca-
 ta nullo modo remitterentur. Quis hoc illi negabit, aut quis
 ignorat, in cunctis quæ agimus fidem in primis esse necessa-
 riam? Ecquis vnquam accessit ad confessionem, nisi absolu-
 tionis fiducia duceretur? Ecquis eleemosynas largiretur, nisi
 Matthe. 25 crederet Christo dicenti. Quotiescunq; vni de minimis me-
 is fecistis mihi fecistis? Quis ieiunaret, nisi fidē haberet Chri-
 sto prædicanti, patrem relaturum esse gratiam pro ieiunio,
 quod sit in abscondito? Quis oraret, nisi fiducia illius magni-
 ficæ promissionis. Quicquid petieritis patrem in nomine
 Matthe. 7 meo dabit vobis? Hæc est fides illa specialis, quam tanto su-
 Iohan. 14 per percilio prædicat Philippus, & tanta sæueritate exigit vt si-
 Fide mo- gnificet, a nemine ante Lutheri dogma esse agnitam: cum
 rose Luth- nemo fuerit vnquam vsque adeo simplex Christianus, quin
 rus osten- illam vltro præstiterit: tantum illam non ostentabant, & o-
 tat. diose inculcabant in quo nos a Luthero superari fatemur.
 Estne aliud quod in nobis Philippus desideret? Annon est
 hæc fides in Christum, cum credamus, opera nostra peccata
 fore, tantum abest vt peccatorum remissionem mereantur
 nisi intercederet Christi gratia: qua iuuamur, & promissio
 cui innitimur? Haud ergo obest fidei probasse per sacras li-
 teras esse quædam opera, propter quæ fide intercedente di-
 mittantur peccata: Quod cum luce clarius sit demonstra-
 tum: nunc demum percunctor, quid peccati aut quæ pecca-

Quæ sint
 peccata
 quæ nobis
 per bona
 opera con-
 donantur.

ta huiusmodi operibus remittantur: nam huiuscemodi disputationem, cui Augustini verba superius dederant occasionem in hunc locum, ne multa commisceretur, distulimus.

Catholici diuina veritate coacti distinxerunt inter culpam & poenam seu poenae reatum: quarum vtraque in scripturis, vt supra ostensum est, peccatum appellatur: culpam dicunt in sacramento poenitentiae, absolutionis virtute dimitti,

Discrimen
inter culpam & poenam.

plectuntur tamen nihilominus temporaliter interdum illi, quibus est in vniuersum culpa dimissa: non quod maligne Deus conferat sua dona (temporalis enim animaduersio non

Psalm. 50.

excludit magnam illam misericordiam, quam implorabat propheta) sed quod poenitentis animus a terrenis cupiditatibus non satis explicatus, necesse habeat in camino tribulationis excoqui, vt temporalis animaduersio suppleat, quod minus praestitit charitas poenitentis: Nisi forte velit Philippus dicere, nihil deesse poenitentium fidei & charitati, quod opus sit aliunde suppleri: quod certo scio illum minime dicturum: alioquin purgatoria poena superflueret: quam tamen nec ipse nec Lutherus haecenus negauerunt.

Quinimo docent morientes cum imperfecta charitate secum afferre non modo causam, verum & maximam partem purgatorii cruciatus. Cum igitur vniuersi doctores vestri fateantur aliquid superesse morientibus in charitate, atque adeo ius aeternae felicitatis secum deferentibus, quod post hanc vitam diuina exigente iustitia plectatur: qui possunt receptae totius ecclesiae sententiae refragari, qua docemur accedere quosdam ad poenitentiae sacramentum tam fragili

gili

gili fide & imperfecta charitate: vt etiam si absolutionis beneficio peccatorum remissionem, quatenus propter illa peccata ius æternæ felicitatis amiserant, fuerint consequuti: superstitamen illis, quod per poenas vel sacerdotis arbitrio vel spontanee assumptas luere teneantur, plectendi alioqui in purgatorio, nisi viuentes præuenerint cruciatus, qui manet illic imperfecta charitate decessuros: Respondebit quantum ex ipsius & Lutheri doctrina coniectare possum Philippus: superesse quidem non modo morientibus, verum & poenitentibus (vtrunq; enim potest homini in eadem animi dispositione contingere) quod poenarum inflictione perficiatur. Iuxta illud Iacobi apostoli: Omne gaudium existimate fratres mei cum in varias tentationes incideritis, scientes quod probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet: vt sitis perfecti & integri in nullo deficientes: fatebitur ergo Philippus Deum in nobis hanc integritatem & perfectionem efficere, cum in hac vita varijs nos laboribus & cruciatibus exercendo, tum in alia purgatorio igne, velut in fornace, quod reliquum fuerit excoquendo. Hanc tamen expurgationem nullius hominis potestati subesse, cū solius sit Christi argentum examinare, atq; conflare, & purgare filios Leui. Et Isai. Conuertam, inquit dominus, manū meam ad te, & excoquam ad puræ scoriā tuam, & auferā omne stagnum tuum, &c. Itaq; cum purgationis huiusce modi ac perfectionis munus Christo soli tribuant sacræ literæ, non modo temere, verum & impie facere videntur Lutheri, quicunq; illam sibi ausi sunt arrogare. Quod si dixeris, supre-

Iacobi 1

Malac. 3
Isaiæ 1

supremam potestatem Christi solius esse, ministerium tamē
 eius hominibus traditum ab eodem, scripturarum mox te-
 stimonium efflagitant, nihil alioqui, quantumuis antiqua cō-
 suetudine ab ecclesia receptum, credituri. Nam priscas san-
 ctorum patrum satisfactiones, quas poenitentiales canones
 appellabant, ad politici iuris classem relegant, a Hierarchici
 prorsus excludunt. Si vero potestatem clauium allegare ve-
 lis, negant huic potestati aliud subesse, quam vim absoluendi
 peccatorem etiam non confessum, modo supplex absolutio-
 nem petierit: & firmissime crediderit verbis absoluentis: Hic
 iam de scripturarum intelligentia agitur: nam cum Christus
 clauēs in plurali nominauerit, plures potestates aut plures
 modos remittēdi peccata visus est significare. Cum etiam sa-
 cerdos peccata non dimittat, nisi Christi fungens autoritate,
 credibile est, qui illi maximum commisit, hoc est, absolutio-
 nem a culpa, & minimum commisisse, quod est peccati reli-
 quijs posse mederi. Sed negant quicquam peccati superesse
 absoluto, quod vel sponte sua vel alterius iudicio luat, tamen si
 multum supersit, quo fide & charitate proficiat. Nec tamen
 hactenus, quod viderim, explicauerunt quæ sint illa peccata,
 si ista non sunt, de quibus dicitur, quod mudentur eleemo-
 syna, quandoquidem etiam iuxta illos opus est absolutione:
 qua neglecta nihil prodesse eleemosynæ: & illa accepta, ni-
 hil opus est eleemosynis ad remissionem peccatorum, quorū
 post absolutionem nihil superest remittendum. Quid igitur
 agas cum huiusmodi hominibus, qui tertio quoque verbo
 ad scripturas prouocant, & si illas non produxeris, nihil cre-
 dunt,

Purgandi
 perficien-
 di supre-
 ma pote-
 stas Chri-
 sti est, mi-
 nisterium
 vero He-
 rarchis cō-
 missum.

Lutheri
 dogmatis
 & perple-
 xitas et im-
 portuni-
 tas.

Scriptura-
rum obscu-
ritas.
2. Pet. 3

dunt, quasi ecclesia, quæ nobis potuit dare scripturas, quibus crederemus (nisi illi dicant se habere aliunde) non possit dare, quod sine scripturis etiam credamus. Sed ut donemus, non esse credendum, nisi quod scripturis probari potuerit, quid remedium nobis reliquum erit, ubi de earundem scripturarum intelligentia fuerit dubitatum? Nihil, inquit, dubium, aut ambiguum nobis afferri volumus, nam scriptura sacra nihil ambiguitatis continet, sed omnia sunt aperta & intellectu facilima. Atqui non talis visa est antiquis sapientibus, quin & Petro quidem visæ sunt epistolæ Pauli difficiles intellectu, cum tamen extra propheticam caliginem positæ, lucem euangelicam præ se ferant: Nec video quo modo scriptura sacra sit facilis intellectu, quæ quingentos & mille annos usque ad Lutheri tempora in aliquot suis locis, ut illi videtur, non est intellecta. Cæterum quando diuinæ veritati nunquam defuit scripturarum præsidium, operæ precium erit nobis ostendere huic etiam quam de satisfactionibus credimus, minime deesse. Etenim quantumlibet quidam proteruiant, & oculos, suscepti semel dogmatis errore præuerti, superbe a veritatis auertant splendore, bona tamen spes est, inter vos fore non paucos, qui (quæ est Germanorum ingenuitas) integri velint disputationem nostram suscipere.

Purgato-
rius ignis
ad quid sit
institutus.

Ex ijs quæ hætenus differendo coegimus, constat Deum in nobis misericorditer temporaneis corrigere disciplinis, quicquid æternis cruciatibus vlcersci, non decreuerit: Nam ob id peccantes tam multis exercemur afflictionibus, nec in
alium

aliū vsum purgatorius est ignis institutus, id quod apertis-
 simis verbis propheta describit in eo Psalmo: Quia misericordijs dñi in æternum cantandis exordium auspicatur: in
 quo posteaq̃ longiore sermone Christi magnitudinē, poten-
 tiam, ac celsitudinem vaticinatus fuerat, adiungit dñs, cuius
 personam propheta gerit in loquendo: Si aut̃ dereliquerint
 filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint, si
 iustitias meas prophanauerint, & mandata mea non custo-
 dierint, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus
 peccata eorū: misericordiam aut̃ meam non dispergam ab eo,
 neq; nocebo in veritate mea, &c. Christi filios quis nescit esse
 christianos haud quidem omnes, sed illos de quibus dicitur,
 quod non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex
 voluntate viri, sed ex deo nati sunt? De quibus etiam alibi Io-
 hannes: Omnis qui natus est ex Deo, non peccat. Hi quan-
 tūvis dicantur non peccare, idcirco quod instituti sui ac pro-
 fessionis scopum tandem assequuntur, derelinquunt tamen
 interdum plurimi legem Dei & in iudicijs domini non sem-
 per ambulant, quorum iniquitates dominus visitat in vir-
 ga, & in verberibus corrigit peccata eorum, quia quos do-
 minus diligit, castigat: & flagellat omnem filium quem re-
 cipit. Hoc cum ita sit, quis credat, non posse filios apud pa-
 trem huiusmodi verbera, precibus, lachrymis, ieiunijs, &
 eleemosynis vltro susceptis, deprecari, cum Niniuitæ preci-
 bus & ieiunijs excidium & euerfionem sint deprecati? Eze-
 chias prece ac fletibus deprecatus fuerit mortem. Achab sæ-
 uerissimam in se domini sententiam, & multi cum improbi

Psal. 88

Iohan. 1

1. Iohan. 3

Hebr. 10

Ionæ 3

4. Reg. 20

1. Reg. 11

f ij tum

Act. 12

tum probi diuinam vltionem precibus,ieiunijs,& eleemosynis depulerint. Denique fideles, qui erant Hierosolymis, Petri apostoli liberationem, cum in custodia ab Herode teneretur, precibus impetrasse videntur. Oratio enim fiebat ab ecclesia sine intermissione ad Deum pro eo: & redditus est, vt

Act. 27

narrat Lucas: multis orantibus in domo foeminae cuiusdam nomine Mariae. Et Paulo ieiunanti, & oranti, donata est a domino incolumitas omnium, qui cum eo naufragium passi fuerant. Quid opus est loco communissimo iuxta atq; apertissimo immorari? Quid est in sacris literis frequentius hoc, quod quorundam exemplis confirmare volumus, diuinam scilicet maiestatem orantium precibus, lachrymis, ieiunijs, & afflictione placari? His & id genus alijs supplicationibus multa bona leguntur a domino impetrata, innumera mala depulsa: & non poterunt fideles, qui filiorum Dei nomine honestantur, meritas poenas, quae diuina iustitia peccantibus infert, etiam cum noxas condonat impetrare? Quod si possunt, quid iam superest quo satisfactiones negantur a Luthero? Nos enim nihil aliud nomine satisfactionum intelligimus, quam huiusmodi supplicationes, quibus diuinæ iustitiae quadantenus satisfaciendo, eius sententiam immutamus. Cur iam Philippus ecclesiae succenseat, quod id genus supplicationes certis temporibus, quando non possunt assiduo praestari, Christianis indicit? Aut cur sacerdos iuxta mensuram affectus, quem explorauerit in poenitente, non iniungat illi huiusmodi opera, quibus utcumq; satisfaciatur, quod minus praestitit charitate? Vereor, vt Philippus, quae

quæ est eius in euadendo versutia, respondeat, nihil horum
 aduersus illum quicquam efficere: tum quod omnes illi, quo-
 rum adduximus exempla, non pro castigatiõe quam ad vti-
 litatem nostram assidue nobis dominus infert, sed pro qui-
 busdam priuatis periculis precabantur, quæ nobis etiam li-
 cet, quoties ingruerint, deprecari: tum quod pœnæ illæ, de
 quibus nunc agimus, ita nobis pro peccatis infliguntur, non
 vt pro præteritis ac dimissis satisfaciant, sed vt præsentibus
 quæ semper adsunt, quandiu charitas est imperfecta, mede-
 antur. Quicquid enim imperfecta fides & fragilis charitas
 in animo destituit, occupant infidelitas & concupiscentia,
 quarum tyrānidem dominus varijs in nobis afflictionibus
 vlciscitur: & extinguit, atq; adeo indies fidem & charitatem
 huiusmodi pœnis perficit, & auget: idcirco nemo potest id
 genus pœnas siue absoluendo, siue commutando a nobis au-
 ferre. Quod si maxime quisquam posset, minime tamen ex-
 pediret. Idem reor de purgatorijs cruciatibus responsurum,
 in quibus Lutherus contra omnium sententiam, docet, cha-
 ritatem perfici, & augeri. Quicquid hæc responsio continet,
 vt sit verum, vt esse de viuentium profectu atque perfectio-
 ne, duntaxat ego non dubito, haud tamē obstat quin sint al-
 iæ pœnæ, quæ pro peccatis, etiam quorum culpa remitti-
 tur, infligantur, & quas non sit inutile quoquomodo depre-
 cari. Horum prius probant illa prophætæ verba: visitabo in Psal. 38
 virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorū, mise-
 ricordiam autem meam non dispergam ab eo, &c. Posterius
 vero, qn et vtruncq; simul, cōfirmat apostolus Paulus Co- 1. Cor. 13

f iij rin=

rinthios obiurgans quod peccarent in Christum irreuerentia, in seipso crapula et voracitate, in proximos contemptu, dominici corporis & sanguinis mysterijs abutendo, & adiungit diuinam ultionem. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, et dormiunt multi. Porro quid huiusmodi animaduersionis deprecabilis esset, ut quæ non ad internecionem, sed ad correptionem peccantibus infligebatur, & de illarum numero erat, quas descripsit Propheta: Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eo, &c. declarant verba quæ subiungit Apostolus: Quod si nosmetipsos iudicaremus, non utique iudicaremur: cum autem iudicamur a domino, corripimur, ut non cum hoc mundo dānemur. Iudicare scripturæ consuetudine dixit, pro vlcisci, quemadmodum Christus cum de iustis dicit. In iudicium non veniet. Et princeps huius mundi iam iudicatus est. Et isdem apostolus: Qui conturbat vos portabit iudicium. Docet itaque, modo sumendam esse a nobismetipsis peccatorum ultionem, ut diuinam præueniendo vitemus. Loquitur autem de peccatis, quorum culpas dominus ita remittit, ut poenas, tantum ad illorum utilitatem qui plectuntur, exigat. Ad dicit enim: Cum iudicamur autem a domino, corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Corripit ergo dominus poenarum irrogatione, quos non vult perpetuo damnari. Quod nō video, quid aliud sit, quam poenas exigere ab illis, quibus culpas cōdonat. Hoc est, quod Propheta dixerat, visitare in virga iniquitates filiorum, & in verberibus peccata eorum,

Iohan. 8
Iohan. 16
Gala. 6

eorum, misericordiam autem non auferre a Christo, hoc est, Psalm. 51
 a filiis propter Christum, qui iuxta eundem Prophetam ac-
 cipit dona in hominibus. Lutherus & Philippus non pos-
 sunt ferre hanc doctrinam, quod illis videatur Christi glori-
 am obscurare, cuius meritis innititur remissio peccatorum,
 ita ut si dicamus, in absolutione non conferri absolutam ac
 plenam omnium peccatorum, tam quo ad culpam quam
 quo ad poenam, remissionem: videamur asserere, aut eius
 merita non sufficere, aut parce & maligne ab eo nobis esse
 communicata. Sane quod ex sententia nostra nihil gloriæ
 Christi decedat, quin accedat plus multo quam ex aduer-
 sa apud omnes, quibus fuerit vtraque libere & attente per-
 pensa, abunde superius est demonstratum a nobis. Nunc
 vero respondemus Philippicæ obiectioni, de operibus Dei
 non esse nostrum iudicare: tantum scimus Dei perfecta es- Deut. 32
 se opera, quomodo vero aut quibus modis illa prouehat, at-
 que perficiat, scire non possumus: quoniam operatur om-
 nia, non secundum animi nostri sententiam: sed secundum
 consilium voluntatis suæ. Porro consilium domini nemini Ephes. 1
 esse notum, Isaias asserit. Idcirco catholici in tanta rerum Isaiæ 55
 caligine id eligunt, quod maxime ex scripturis colligi po- Peccatorum
 test, quibus frequens est poenarum deprecatio, ieiunijs, remissio
 precibus, & eleemosynis impetrata. Quod si scripturæ san- locus den-
 ctæ alicubi in specie sibi videntur aduersari, eligendum est sus & va-
 sensum aliquod medium, in quo conueniant: alioqui co- rius.
 geremur ab infidelibus confiteri, sacras literas alicubi fefel-
 lisse: id quod non posse fieri, ut nihil certius est habendum,

Iohan. 21

vt nihil firmitus credendum. Quamobrem cum videamus scripturas, nunc potestati illi, quam Christus cōtulit apostolis, peccatorum remissionem tribuere: quia quorum remisistis, inquit, peccata remittuntur, & quorū retinueritis (hoc est quorum vos non remisistis) retenta erant: nūc vero poenitentiam exigere, hoc est, animi poenitudinem cum resipiscencia: nunc denique poenas sumere ab ijs, quibus peccata condonat, & quas ipsi de se sumunt probare, interdum & præcipere, aut certe consulere, & quibusdam illarum condonare peccata: preces ac gemitus frequentius attendere, si huiusmodi poenis & afflictionibus offerantur: tandem quotquot sanctorum veteris seu noui testamenti peccatorum suorum noxas aut ultionē sunt deprecati, hisce supplicationibus vfos fuisse. Cum, inquam, hæc & id genus alia pro satisfactionibus videamus: libentius (etiam si nullo ecclesiæ præiudicio teneremur) sententiam illam amplectimur, quæ omnia hæc utilia interdum & necessaria esse poenitentibus asserit: quæ quæ oppositum docet, quando facilius in illa constātiſſima scripturarum sanctarū veritas & omnium suarū partiū syntagma, & quasi concentus seruatur. Atque hinc orta est solennis illa poenitentiae partitio trimembris, in contritionem, confessionem, et satisfactionem. Confessio absolutionem continet, cui deseruit. Quod si quis contendat, has non esse poenitentiae partes, substituatur autem pro illis vel illarum aliqua fide: ego non magnopere illi aduersarer, modo necessarias esse non neget, quando ipsa poenitentiae ratio, vt superius exposuimus, omnia ista complectitur. Nec satisfactio, quia sub hoc nomine

Poenitentiae partes
vnde ort.

nomine in sacris literis non præcipitur est a poenitentia seiũ-
 genda: cum nihil aliud sit, quam conatus infectum reddēdi,
 quod factum est, qui conatus maxime indicat vere poeniten-
 tis affectum, atq; adeo quasi summam manum poenitentię
 imponit. Ab hoc enim studio oritur restitutio, non quæcun-
 que, sed tam locuplex, vt scenus reddat pauperibus rerum, si
 quas abstulerat, a diuitibus. Ecce, inquit Zachæus ille vere ^{Luce 19}
 poenitens, dimidium bonorum meorum do pauperibus: &
 si quem fraudavi, reddo quadruplum: huic poenitentię sta-
 tim salus: hoc est, peccatorum cōdonatio est promissa. Hinc
 & Paulus: Qui furabatur, iam non furetur, magis autem ^{Eph. 4}
 laboret operando manibus suis quod bonum est, vt habeat
 vnde tribuat necessitatem patienti. Quid opus est tanto la-
 bore, si inutilis est satisfactio? An non satis est ei, qui resipuit
 a peccato: si de cætero manum ab alieno contineat, & pro-
 prio sibi labore victum paret. Sed quem locum in poeniten-
 tia dabimus huiusmodi labori? Dicemus ne esse terrores il-
 los, quos Philippus exigit? Nequaquam. Nam illi præcedūt,
 & inchoant poenitentiam, hi vero sequuntur & perficiunt.
 Erūt ne fides & absolutio? Minime. Nam absolutio in ver-
 bis est, fides in mente, non in opere manuum, & pauperum
 subuentione. Superest vt sit satisfactio, qua suas etiam res,
 easdemque non sine labore partas vertat in alienos vsus, qui
 in suos fuerat alienis abusus, iuxta illud eiusdem Apostoli:
 Sicut exhibuistis membra vestra seruire immūdiçie & ini- ^{Rom. 6}
 quitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra ser-
 uire iustitię in sanctificationem. Quibus verbis non tantum

g pecca-

peccatorum, quæ in proximum admittuntur, & ad iniquitatem pertinent, verum & illorum quæ cuiusvis voluptatis libidine perpetrantur, & immundos nos reddunt, satisfactionem nobis suadet Apostolus: satisfactionem, inquam, illam qua per quæ quis peccauerat, puta rei alienæ intercessionem luxum aut voluptatem per eadem etiam puniatur, hoc est, per largitionem, laborem & carnis castigationem. His & id genus alijs rebus, quis non videat saluberrimum esse, congruum tempus, locum & modum negligentibus aut conniuentibus præscribit? Roget me fortasse quispiam: Quid ergo nobis contulit passio Christi, si pro nobis non satisfecit aut quomodo satisfecit, si adhuc nobis superest necessitas satisfaciendi? Vnde perfectissimo operi, hoc est, Christi passioni contingit ista imperfectio? An quia non sufficebat pro tantis & tam multis peccatis satisfacere, partem pœne nobis remisit & partem dimisit, ita vt nō sublata, sed diminuta videatur, vt ex æterna fieret temporalis? Quis hoc sanus & Christianus dicat? Nemo equidem: sed ego illum, quem ex aduerso dicere feci, vicissim rogabo, qd sit illud quod passionibus Christi defuit: quod Paulus in carne sua supplebat pro corpore Christi, quod est ecclesia. Aut quid nobis contulit Christi crux, quibus opus est assidue propriam portare crucem, carnem cum vicijs & concupiscentijs crucifigere, quid ve profuit Christum pro nobis mori, quibus non semel sed quotidie moriendum est, iuxta illud, quod ex Propheta Paulus adducit: Quoniam propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oves occisionis,

Obiectio
vehemens
per interrogatio-
nem.
Passio
Christi qd
contulit no-
bis.

Col. 1

Lucæ 9
Lucæ 14
Gala. 3

Psal. 43

nis. Respondeat mihi ad hæc omnia Philippus, qui se putat multum tribuere Christi passioni, si Christianis detraxerit poenitentiae onus, nobis siquidem in promptu est responsio huiusmodi omnium difficultatum, nempe Dei voluntas, & eius incomprehensibilis sapientiae arcana dispositio, cui visum est ita nobis expedire, ut diuersis identidem agitemur, & exerceamur laboribus, cruciatibus, & ærumnis, quamdiu viuimus: ut, quod ait Paulus: destruat^{Rem. 6}ur in nobis corpus peccati, & veterem hominem prorsus exuamus^{Eph. 4}, nouo & interiore ad perfectionem prouecto, qui re^{Col. 3} nouatur de die in diem in agnitionem, secundum imaginem eius qui creauit illum. Pulchre, inquires, & catholice, sed isdē Paulus docuerat eundem veterem hominem simul cū Chri^{Rom. 6}sto crucifixum fuisse & commortuum, ut videatur hac sententia nō esse opus de cætero alia mortificatione, quod si adhuc alia opus est, cur Christus, si potuit noluit, aut si voluit, quomodo non potuit semel in nobis perficere gratia, quod tam diu in nobis fecit laboris tolerantia? Viderit Philippus quid responsurus sit, illum em̄ vrget argumentatio, qui oēs in Christo renatos onere poenitendi leuare conatur. Nos vero rursus agnoscimus ita nobis expedire, & ex hoc plus Christi gloriae accedere, quam decedere, dum ipse quotidie in membris suis triumphos celebrat victoriae, quem aduersus principem mundi huius & rectores tenebrarum istarum subinde obtinet: post illam insignem qua semel illum expolians traduxit cōfidenter palam triumphans illum in semetipso. Ad hæc nos varijs tentationibus fragilitatis^{Col. 3}

g n̄ nostræ

1. Petri 5

2. Cor. 4

Isaia 28

Rom. 8

1. Cor. 11

nostræ admoniti, humiliamur sub potēti manu Dei, vt sub-
 līmitas sit virtutis eius, & non ex nobis, ita vt ne nimia con-
 fidentia & securitate pereamus, quemadmodum non mo-
 do homines primi, verum & angeli perierunt. Hæc & alia
 fortassis meliora responderi possunt ijs, qui post Christi la-
 bores crucem & mortem mirantur, tot ac tantos nobis su-
 peresse labores, perpetuas cruces, quoti dianas mortes. Atq;
 ea ipsa nobis respondere posse videmur his, qui satisfactio-
 nis doctrinam vetustam, catholicam, piā, & exercendis
 fidelibus vtilem ob hoc eleuare contendunt, quod Christus
 semel pro omnibus nobis satisfecerit. Eadem, inquam, respō-
 dere possumus, quoniam prorsus eadem est responsio vtro-
 biq; quatenus rerū, quæ humanæ rationis vim longa interca-
 pedine excellunt, potest ratio inueniri. Gesta sunt omnia hæc
 occulta dispensatione, quorū vsus & vtilitas tantūmodo no-
 bis conceditur, conciliij ratio penes illū est, q fecit & eo mō fe-
 cit, quo magis illi visum est expedire nobis, qbus fiebat. Nā
 alienū est opus eius ab eo. Verissimū ergo est vtilius esse ele-
 ctis (quibus omnia cooperantur in bonū) per gradus quos-
 dam prouehi, & semper obnoxios esse diuinę iustitię, vt eius
 misericordiā ardentius implorent, & pœnarū oīm, quas pati-
 untur, sese debitores semper agnoscant. Quę persuasio vt ve-
 rissima, ita & receptissima semper fuit apud oēs, qui pie vi-
 uere ab orbe condito studuere, non aut esset vera, nisi Deus
 interdū cōdonaret culpas illis, a qbus exigit pœnas. Huic ex-
 actioni per pœnitentias satisfacimus, has pœnas spontaneis
 satisfactionibus deprecamur, ab apostolo Paulo p̄moniti, q
 si nos

si nosmetipsos iudicauerimus, hoc est, supplicium de nobis legitime sumpserimus, non vtiq; rursus a domino iudicabimur, quandoquidem, vt ait propheta, non confurget duplex ^{Nau. 1} tribulatio, vel quod alia translatio habet, non vindicabit Deus bis in idipsum, Nostras vero satisfactiones omnino inuvalidas & inefficaces esse credimus, nisi Christi Iesu meritis innitantur: imo nisi eius essent præcipue merita, q̄ hæc in mēbris suis quotidie operatur. Hæc cum ita sint, bonos viros ad quos subinde prouocat Philippus nunc appello, vt mihi totis animi viribus adsint ad retinendam doctrinam, quæ scripturis sanctis non modo non aduersatur, verum eisdem luce clarius innititur, quæ sanctorum omnium literis & exemplis firmata, totius ecclesiæ perpetuo consensu roboratur, quæ Christianorum vulgo ad frugalitatem & modestiam maxime ^{2. Timo. 3} confert, nec patiantur se verborum illecebris abduci, pietatis quidem speciē habentium, fortassis & affectuum: sed nō ^{1. Cor. 8} secundum scientiam, nisi illa quæ inflat animum habentis, & in cæterorum omnium contemptum extollit. Sed iam satisfactionibus me fecisse satis existimo, q̄bus adiuncta q̄ superius de iustificatione dixeramus, vniuersis, quæ per Philippū maiori verborum copia quam necessitate coacta sunt, abunde respondet: quamobrem operæ precium erit ad XIII. cap. &c. quæ vt iustificationi adnecteretur poenitentia intermissa sunt, expedenda reuerti.

Philippica XII. De vi & numero sacramentorum.

g iij De